

TARTU ÜLIKOOL
HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT

Mariya Petrova

**Eesti keele emotsioone ja tundeid väljendavad fraseologismid vene
emakeelega õpilaste kasutuses**

Bakalaureusetöö

Juhendaja PhD Maarika Teral

TARTU 2025

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen käesoleva lõputöö ise kirjutanud ning toonud korrekselt välja teiste autorite panuse. Töö on kirjutatud, lähtudes Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi lõputöö nõuetest, ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Mariya Petrova

Lühikokkuvõte

Käesolev bakalaureusetöö keskendub mitte-eesti emakeelega gümnaasiumiõpilaste teadmistele eesti keele emotsioone ja tundeid väljendavate fraseologismide kohta. Töö eesmärk oli välja selgitada, kui hästi õpilased tunnevad selliseid fraseologisme ning millal tekivad neil raskused nende tähenduse mõistmisel ja kasutamisel. Andmete kogumiseks koostas autor küsitluse, mis koosnes kahest osast, mis aitasid välja selgitada, kas õpilased tunnevad ära fraseologismi sobivas kontekstis ja milline on väljendite kasutussagedus igapäevaelus. Küsitluses osales 35 vene emakeelega õpilast, kes õpivad eesti keelt teise keelena.

Tulemused näitasid, et õpilased tunnevad fraseologismid sageli ära, eriti neid, millel on sarnane vaste vene keeles. Mõnikord esines raskusi tähenduse selgitamisel ja aktiivsel kasutamisel. Uuring näitas, et fraseologismid on tihti passiivses sõnavaras ja nende aktiivne kasutus on piiratud.

Võtmesõnad: emotsioone ja tundeid väljendavad fraseologismid, teise keele õppimine, muu emakeelega gümnaasiumiõpilased

Sisukord

Sissejuhatus	5
Fraseologismid: põhimõisted ja varasemad uuringud	7
1.1 Fraseologismi põhimõisted	7
1.2 Varasemad uuringud	8
2. Materjal ja meetod	10
3. Tulemuste analüüs	11
3.1 Esimese ülesande vastuste analüüs	11
Esimese ülesande vastuste analüüsi kokkuvõte	19
3.2 Teise ülesande vastuste analüüs	21
Teise ülesande vastuste analüüsi kokkuvõte	27
4. Kokkuvõte	29
Kasutatud kirjandus	31
Summary	33
Lisa 1	34

Sissejuhatus

Kaasaegses maailmas pole keel mitte ainult inimestevahelise suhtluse vahend, vaid ka meie emotsioonide ja tunnete peegeldus. Emotsioonidega seotud fraseoloogilised fraasid mitte ainult ei anna meie kõnele väljendusrikkust, vaid võimaldavad meil paremini mõista suhtluse konteksti.

Fraseologisme võib käsitleda mitte ainult kui keeleteaduslikku nähtust, vaid ka kui rahvuskultuuri osa. Püsivad väljendid kannavad endas enam kui leksikaalset tähendust - need talletavad kollektiivset mälu, rahvuslikku kogemust, traditsioone. Sadikat Hakimova (2021: 798) on väitnud, et lisaks temaatilisele, struktuurilisele jaotusele võib fraseologisme käsitleda ka etümoloogia vaatenurgast. Roman Oleinik (2012: 2) on öelnud, et „keele rahvuslik omapära saab kõige eredama ja vahetuma väljenduse just fraseologismides”.

Tunnetega seotud fraseoloogiliste üksuste valdamine aitab meil nii oma emotsioone täpselt väljendada kui ka paremini mõista teiste inimeste tundeid suhtlemise ajal. Nende väljendite õppimine soodustab ka kultuurikümblust, kuna fraseoloogilised üksused on seotud konkreetse keelekogukonna ajaloo ja traditsioonidega.

Mulle pakkus huvi uurida vene emakeelega õpilaste teadmisi fraseoloogilistest ühikutest, mis väljendavad eesti keeles tundeid ja emotsioone, kuna nende kasutamise oskus aitab lihtsustada suhtlemist eesti keelt emakeelena kõnelejaga.

Informantideks on valitud 12. klassi õpilased, sest nende eesti keele oskus peaks olema Euroopa Keeleoskuse Raamdokumendi (2007) järgi B2-C1-tasemel. Ka astuvad paljud neist kõrgkoolidesse, kus on vajalik eesti keele oskuse kõrge tase ja pidev kontakt emakeelena kõnelejatega. Üheks teemavaliku põhjuseks oli ka see, et õppisin ise gümnaasiumis eesti keelt teise keelena, ning mõnikord tekkisid probleemid nii fraseoloogiliste üksuste kontekstis kasutamisega kui ka nende tõlkimisega.

Fraseoloogilisi üksusi ei saa enamasti sõna-sõnalt tõlkida ning nende kasutamisega võib probleeme tekkida. Fraseoloogilist üksust *kops läheb üle maksa* vene keelde samamoodi tõlkida ei saa, vaid selle vasteks on *доходит до белого каления*. Samas võib mõnikord samal fraseoloogilisel üksusel olla sarnane vaste teises keeles. Näiteks fraseoloogilisel üksusel *endast välja minema* on vene keeles üksühene vaste *выходить из себя*.

Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada, kas ja kui hästi tunnevad mitte-eesti emakeelega gümnaasiumiabituriendid eesti keele emotsioone ja tundeid väljendavaid fraseologisme ja milliseid fraseologisme nad sagedamini kasutavad.

Käesolev bakalaureusetöö esimeses sisupeatükis tutvustatakse töös kasutatavaid mõisteid ja antakse ülevaate fraseologismide kasutamisest, samuti tutvustatakse lühidalt teise keele sõnavara omandamise alaseid varasemaid uuringuid ning nende põhjal tehtud järeldusi.

Teises peatükis antakse ülevaate küsitluses osalejatest ja kirjeldatakse läbi viidud küsitluse koostamispeähimõtteid ja ülesehitust. Töö uurimuslik osa hõlmab Jõhvi gümnaasiumi 12. klassi õpilaste hulgas läbi viidud uurimuse vastuste analüüsi.

Käesoleva töö koostamise käigus toetuti mõnes osas ChatGPT-le õigekirja kontrollimisel ja teksti keelelisel viimistlusel.

Fraseologismid: põhimõisted ja varasemad uuringud

1.1 Fraseologismi põhimõisted

Eesti Entsüklopeedia (2012) defineerib fraseologismi kui püsivat sõnaühendit, „millele on omane osiste tähenduslik kokkusulamine ning harilikult ka metafoorsus ja stiililine väljendustõhusus“.

Anne Romet tõi oma eesti-vene fraseoloogia käsiraamatus esile ka emotsionaalsuse ja ekspressiivsuse esinemise fraseoloogilistes ühikutes (Romet 2000: 5). Seega suudavad fraseologismid edasi anda inimese seisundit, tema kogemusi, lisades kõnele värvi ja väljendusrikkust.

Anneli Baran (2004: 158) on välja toonud järgmised fraseoloogiliste üksuste jooned:

- “kuuluvad kõnes tervikuna taastekitamisele;
- sisaldavad minimaalselt kahte autosemantilist sõna, millest üks kuulub semantilisele teisititõlgendamisele;
- funktsioneerivad lauseliikmena või moodustavad iseseisva tekstiüksuse”.

Sirje Annik ja Diana Maisla on välja toonud fraseoloogiliste üksuste tunnused (Annik, Maisla 2011). Need on järgmised:

1. Kontseptuaalne terviklikkus. Fraseologismid moodustavad ühtse tähendusliku väljendi, mida ei saa jaotada üksikuteks sõnadeks või fraasideks.
2. Väljendite kujundlik sisu. Need sisaldavad sageli metafoore või kujundlikke väljendeid, mis aitavad edasi anda keerulisi emotsionaalseid või füüsilisi seisundeid.
3. Sageli on neid võimatu sõna-sõnalt teise keelde tõlkida, kaotamata tähendust või emotsionaalset varjundit.
4. Sageli puudub fraseoloogilistel üksustel täielik morfoloogiline paradigma.
5. Fraseologisme seostatakse teatud kõneosadega ja neil on sageli spetsiifiline grammatiline struktuur.

Eesti keele käsiraamatus (2020: 608) on välja toodud, et fraseologismi mõistega on lähedalt seotud termin *fraseem*. *Fraseem* on samuti püsiv sõnaühend, kuid erinevalt fraseologismidest säilitab see sagedamini oma otsese tähenduse ning seda kasutatakse tavaliselt erialases või ametlikus keeles.

Eesti keele käsiraamatus (2020: 608) on toodud sellised näited nagu *punane joon*, *avalik õigus*. Kui võrrelda fraseemi ja fraseologismi, siis fraseem ei ole nii emotsionaalne, see on neutraalsem. Üheks fraseologismi liigiks on ka *idioom*. Autorite (Erelt jt 2020: 608) sõnul kasutatakse idioomi mõistet sageli fraseologismi sünonüümina, kuid tavaliselt viitab see sellisele püsivale väljendile,

mida ei saa sõna-sõnalt teise keelde tõlkida. Näiteks *kuidas käsi käib* - autor tõlgib selle idioomi kahte keelde - vene ja inglise - ning väljendi algne tähendus kaob.

Keeleline fraseoloogiline funktsioon võib avalduda *võrdluste* kaudu. Autorid (Erelt jt 2020: 608) toovad esile kujundlikud ja väljendusrikkad rahvapärased võrdlused. Näiteks vihma *valab nagu oavarrest* või läks *nagu keravälg*. Sellised väljendid täidavad olulist stiilist rolli - tugevdavad ekspressiivsust ja muudavad keele elavamaks.

Fraseoloogiliste väljendite seas on võtavad erilisel kohal *kõnekäänud*, mis paistavad oma laialdase kasutuse ja funktsionaalse väljendusrikkuse poolest. Need on püsivad, kujundlikud väljendid, mis on mõeldud erinevate nähtuste ja omaduste lühidaks ja tabavaks kirjeldamiseks. Sellesse kategooriasse kuuluvad mitte ainult metafoorse tähendusega sõnaühendid, vaid ka retoorilised hüüatused ja küsimused (2020: 608). Autorid (Erelt jt 2020: 608) toovad näidetena välja sellised väljendid nagu *ei liha ega kala, kivi kotti!, kadus nagu tina tihka*.

1.2 Varasemad uuringud

Eesti keele fraseologisme on uurinud mitmed eesti keeleteadlased. Fraseologismide varieerumist, tähendust ja kasutust on uurinud Asta ning Katre Õim (2001, 2014, 2019 jne).

Eesti keele fraseologistiliste üksuste uurimisega on põhjalikumalt tegelenud ka Anneli Baran, kes muuhulgas käsitles ka fraseoloogiliste üksuste õppimist koolis. Anneli Baran (2008: 17) tõi oma uurimuses välja, et fraseoloogilised üksused ei ole kohustuslik keeleline element, mida inimene peab valdama, vaid need on vahend keele illustreerimiseks. On leitud, et just 16-18. eluaastaks omandab inimene teadmised vanasõnadest. Anneli Baran viis gümnasistide seas läbi küsitluse, eesmärk oli välja selgitada, kas tänapäeva kooliõpilaste sõnavaras on kinnistunud keelendid ja kuidas on väljendite kasutamine muutunud (Baran 2008: 18).

Kuigi fraseoloogiline üksus on enamasti konstantne, võib see siiski muutuda nii leksikaalselt kui ka semantiliselt. Küsitluse tulemused näitasid, et kui fraseoloogiline üksus pole selge, võib selle tähendust aimata. Õpilased kaldusid ka tähenduse kohta oma oletusi tegema. See näitab, et vaatamata fraseoloogilise üksuse fikseeritud tähendusele saab seda erinevalt tõlgendada. Samuti näitab see, et õpilased ei ole vanasõnadest ja fraseoloogilistest üksustest täielikult teadlikud. Järeldus oli, et õpilastel on teadmised vanasõnadest, kuid need on aja jooksul muutunud. (Baran 2008: 30).

Merily Sell kirjutas oma bakalaureusetöös (2018: 22), et õppijaile on takistuseks võõrkeeles fraseoloogiliste üksuste õppimine. Kui õpilane näeb võõrast fraseoloogilist üksust, hakkab ta selle tähendust ära arvama või jätab fraseoloogilise üksuse vahele. Autor märkis, et fraseoloogiliste üksuste mittetundmise probleem seisneb selles, et emakeelekõnelejaga suheldes kasutab/kuuleb

keeleõppija fraseoloogilisi ühikuid väga harva (Sell 2018: 51). Keele edukaks õppimiseks on vaja rohkem suhelda emakeelena kõnelejatega ja harjutada keelt. Veel üks põhjus, miks autor peab võõrkeeles fraseoloogia õppimist keeruliseks on see, et sõnakombinatsioonide valik ei allu kindlale süsteemile. Raskusi tekitab asjaolu, et paljude väljendite tähendus ei ole otseselt arusaadav ning nende liigitus on tihti juhuslik (Sell 2018: 21).

Uuritud on ka fraseologismide semantikat. Anton Roosve on pühendanud oma bakalaureusetöö fraseologismide, milles esinevad sõnad “*aju*” ja “*süda*”, võrdlevale analüüsile (2013: 5). Töö eesmärk on võrrelda südame ja ajuga seotud fraseologisme eesti ja vene keeles ning analüüsida, milliseid metafoore need kannavad ja kuidas need peegeldavad rahvuslikku maailmapilti (2013: 5). Oma töös viitab Anton Roosve keeleteadlasele Feliks Vakkile, kes on oma raamatus “Suured ninad murdsid päid...” (1970) samuti uurinud kehaosadega seotud fraseologisme. Anton Roosve analüüsis eraldi eesti ja vene fraseologisme (2013: 14-28). Analüüsist selgus, et mitmed fraseologismid eesti ja vene keeles langevad kokku nii struktuuri kui ka tähenduse poolest.

Rita Mesi oma bakalaureusetöös “Kuidas mõista fraseologisme. Kujundkeele õpetamine 5.-9. klassis” (2016: 9) analüüsis üksikasjalikult põhjuseid, miks lastel on keeruline fraseologisme mõista. Uurimus näitas, et lastel võib esineda raskusi reaalse ja mittereaalse tähenduse eristamisel. Varases arengujärgus kalduvad lapsed keelt sõna-sõnalt mõistma, kuna neil ei ole veel välja kujunenud arusaama keele kujundlikust kasutamisest.

Lastel on piiratud oskus luua seoseid näiliselt mitteseotud objektide või nähtuste vahel.

Rita Mesi (2016: 9) kirjutab ka laste piiratud sõnavarast. Kui laps ei ole fraasiga varem kokku puutunud või ei tunne sõnade tähendust, siis jääb fraasi sisu talle arusaamatuks. Autor toob välja ka laste vähese sotsiaalse ja emotsionaalse kogemuse. Lastel puudub sageli arusaam idioomidest, mis kirjeldavad vaimseid seisundeid (2016: 9). Näiteks väljend *hoia keel hammaste taga* ei tähenda otseselt füüsilist tegevust, vaid viitab vaoshoitusele. Selliste fraaside mõistmine eeldab suutlikkust ette kujutada teiste inimeste tundeid ja seisundeid, mis areneb alles koos sotsiaalse ja emotsionaalse kogemuse kasvuga.

2. Materjal ja meetod

Uurimistöö empiiriliseks osaks viidi läbi küsitlus 2024. aastal Jõhvi Gümnaasiumi 12. klassi õpilaste seas. Vastanutest on 26 neiu ja 8 noormehed. Eesti keele õppimise kestust käsitlevas jaotises märkisid 23 õpilast, et nad on õppinud keelt 12 aastat. Kolm teatasid 13-aastasest õppimisest, kaks õpilast - 15-aastasest. Üks vastaja märkis kestuseks 12-13 aastat, üks 16 aastat ja veel üks õpilane 14 aastat. Üks õpilane kirjutas, et on õppinud eesti keelt 8 aastat. Ülejäänud kolm märkisid vastavalt: “üle 12 aasta”, “umbes 10 aastat” ja “kogu elu”. 35 küsitluses osalenud õpilasest märkisid kõik, et nende emakeel on vene keel. Üks neiu mainis lisaks vene keelele ka aserbaidžaani keele emakeelena.

Enne küsitluse algust anti igale osalejale info uuringu eesmärkide ja ülesehituse kohta. Õpilased kinnitasid, et nad on teadlikud uuringu sisust ning nõustuvad oma vastuse töötlemise ja kasutamisega bakalaureusetöö raames. Lisaks esitasid osalejad järgmised isikuandmed: vanus, sugu, emakeel ning mitu aastat nad on eesti keelt õppinud.

Andmete kogumiseks koostas autor küsitluse, mis koosnes kahest ülesandest. Nende eesmärk oli hinnata õpilaste oskust mõista ja kasutada fraseologisme eesti keeles.

Ülesanne 1. Õpilastele esitati laused, kust puudus fraseologism, ning nad pidid valima sobiva variandi konteksti põhjal. Pärast valiku tegemist pidid nad kirjalikult selgitama, miks just selle väljendi valisid. Ülesande eesmärk oli hinnata, kui hästi õpilased mõistavad fraseologismide tähendust ja nende kasutust kontekstis.

Ülesande 2. Õpilased pidid määrama fraseologismi tähenduse, valides õige vastuse mitme hulgast. Samuti pidid nad märkima, kui sageli nad seda väljendit ise kasutavad (ei kasuta, harva, pigem harva, mõnikord, sageli). See võimaldas hinnata mitte ainult õppijate teoreetilisi teadmisi, vaid ka fraseologismide kasutust igapäevases elus.

3. Tulemuste analüüs

3.1 Esimese ülesande vastuste analüüs

Esimese ülesande eesmärk oli välja selgitada, mis määral oskavad vene emakeelega õpilased ära tunda, mõista ja kontekstis kasutada eesti keele fraseologisme. Analüüs põhines vastustel 11 valikvastustega küsimustele, milles igas oli esitatud lünktekst ning kolm võimalikku fraseoloogilist täidet. Õpilastel paluti valida sobivaim vastus ning seda ka põhjendada.

Järgnevalt käsitletakse esimeses ülesandes antud vastuseid. Jaotises “Lisad” saab tutvuda ülesannetega.

Ülesanne 1.

1. Kui õpetaja ootamatult mind tahvli juurde kutsus,, sest ma ei olnud tunniks valmis.

Oodatav vastus on fraseologism “*jäi mu süda seisma*” (variant A). See fraseologism tähendab äkilist ehmatust, tugevat ärevust või hirmu. See väljendab hästi inimese emotsionaalset seisundit, kui ta satub ootamatult pingelisse olukorda, olles selleks ettevalmistamata. Selle valis 34 inimest, mis näitab, et väljend on tuntud ja selle tähendus mõistetav. Oma selgituses märkisid vastajad, et see fraseologism seostub hirmu, ehmatuse või halva eelaimustega, mis vastab selle põhitähendusele ja sobib hästi ülesande konteksti. Selgituste seas olid sellised vastused nagu „sobib, kuna õpilane ei olnud valmis tunniks“, „õpilane ei olnud õnnelik ega rahul“, „sest see tähendab, et inimene kardab“. Üks vastanutest kirjutas, et ta lihtsalt tunneb seda väljendit, süvenemata selle tähendusse, mis viitab samuti selle levikule igapäevases keeles. Üks vastaja jättis selgituse lahtri tühjaks, kuid andis siiski õige vastuse.

Üks inimene valis variandi C “*jäi mu süda rahule*”, mis ei sobi antud lausesse. See fraseologism tähendab suurt rõõmu, õnnetunnet. Õpilane mõistis olukorda teisiti kui eeldatud: mitte hirmu või ehmatuse, vaid rahuliku suhtumisena ootamatusse. Kuigi vastus oli vale, põhjendas ta oma valikut loogiliselt, lähtudes sellest, et inimene võib improvisatsiooni abil olukorraga toime tulla – “kui ma ei ole valmis, siis rahulikult improviseerin”.

Kolmandat vastusevarianti (variant B): „*olin nagu seitsmendas taevas*“, mis tähendab rahunemist, kergendustunnet või sisemist tasakaalu pärast ärevust, ei valinud ükski vastaja. See variant jäeti tõenäoliselt valimata, kuna vene keeles, mis on vastanute emakeel, on olemas täpselt sama

tähendusega fraseologism. See näitab, et õpilased mõistsid lause tähendust, analüüsisid fraseologismi ning jõudsid järeldusele, et antud kontekstis ei ole see sobiv.

2. Meeskond lõpetas projekti ennetähtaegselt ja tulemusega rahul olev juht

Ootuspärane vastus on fraseologism "*hõõrus käsi*" (variant B), mis tähendab, et inimene oli väga rahul, rõõmus ja ootas midagi head või kasulikku. Selle vastuse valis 27 inimest, märkides, et väljend väljendab rõõmu, rahulolu, uhkust meeskonna üle või positiivseid emotsioone hea tulemuse tõttu. Selgituste seas olid sellised vastused nagu „sest see tähendab, et juhile meeldib nende töö“, „juht oli rõõmus“. Nendest 27 vastajast 5 ei andnud oma valikule selgitust ja kirjutasid, et nad ei oska oma valikut põhjendada, kuid valisid siiski õigesti.

Variandi A "*naeris habemesse*", mis tähendab, et keegi naeris vaikselt enda ette ja tundis salaja rahulolu, valisid 4 inimest. Tõenäoliselt ajendas neid seda tegema sõna "*naeris*", mille põhjal võiks arvata, et väljendil on positiivne tähendus. Kaks vastanut kirjeldasid, et juht oli õnnelik ja rahul, teised kaks märkisid, et see variant tundus sobiv.

Variandi C "*läks veriseks*", mis tähendab, et inimene sai väga vihaseks, valisid samuti 4 inimest. Kaks neist kirjutas, et ei tea tegelikult õiget vastust, üks märkis, et talle lihtsalt meeldis see väljend. Üks vastaja arvas üllatuslikult, et see fraseologism viitab õnnele ja edule, mis aga ei vasta selle tegelikule tähendusele.

Seega valis osa õpilasi vastuse ilma valitud variandi tähendust tegelikult teadmata või oskamata seda põhjendada, võib-olla juhuslikult.

3. Pidev autoga ummikutes istumine

Sobiv vastus on fraseologism "*kulutab mu närve*" (variant A), mis tähendab, et midagi mõjub närvidele ja tekitab stressi. Selle valis 30 õpilast, mis näitab, et väljend on õpilastele üldiselt hästi teada ja arusaadav. Selgitustes toovad õpilased välja, et valitud fraseologism seondub pika või närvilise ootamisega, aja raiskamisega või stressiga, mis on tingitud võimalikust hilinemisest. 30-st õigesti vastanut 25 andsid täpse ja asjakohase selgituse. Selgituste seas olid sellised vastused nagu „ummikud võtavad palju aega“, „olen närvis“, „väga ärritub“. Hoolimata õigest vastusest, ei kirjutanud neli osalejat oma valikut lahti, ning üks inimene märkis vaid, et see variant tundus sobiv, ilma täiendava põhjenduseta.

Variandi B "*kergendab südant*" tähendusega, et midagi toob kergendust, parandab enesetunnet, valis üks inimene, kes põhjendas oma valikut sellega, et see tundub talle loogiline. See aga ei sobi antud konteksti.

Variandi C "*ajab hirmu peale*", mis tähendab, et midagi tekitab tugevat hirmutunnet või ärevust, valisid 4 inimest. Üks õpilane jättis vastuse selgitamisel lahtri tühjaks, kolm ülejäänut pakkusid põhjendusi, mis viitasid igavale teekonnale, halvale sündmusele või hilinemise võimalusele. See näitab, et valikut tehes püüti luua seos kontekstiga, kuid fraseologismi tegelik tähendus jäi ebaselgeks.

4. Kui sain teada, et olin sooritanud raske eksami,

Sobiv vastus on variant C "*hüppasin lakke*", mis tähendab, et keegi on väga õnnelik. Selle valis 30 õpilast, mis näitab, et nad tunnevad seda fraseologismi hästi ja oskavad seda õigesti kasutada. Kõige sagedasem põhjendus oli "sest inimene on õnnelik ja/või rõõmus", mille tõi välja 17 vastajat. Ülejäänud 7 õpilast seostasid väljendit vabaduse, kergenduse ja positiivsete emotsioonidega, näiteks üks õpilane kirjutas "tundsin vabadust". Üks õpilane kirjutas, et tunneb, et see sobib, teine kirjutas, et see kõlab loogiliselt. Neli õpilast ei andnud oma valikule selgitust, kuid valisid õige variandi.

Variandi A "*oli süda saapasääres*", mis tähendab, et keegi tundis hirmu või oli ärevil, valis 5 õpilast. Üks märkis, et see tähendab, et inimene oli närvis. Kuigi selle fraseologismi tähendus on õige, ei sobi see antud olukorda. Tõenäoliselt mõistis õpilane lauset valesti. Kaks arvasid, et väljend näitab rõõmu. Üks õpilane leidis, et see väljendab õnnetunnet ning viimane vastas, et ei tea õiget vastust ja valis juhuslikult.

Varianti B "*läksin veriseks*", mis tähendab tugevat vihastamist või ärritumist, ei valitud kordagi. Tõenäoliselt on põhjuseks see, et lauses kirjeldatud olukord võiks tekitada positiivseid emotsioone - eksami edukas sooritamine ei tekita viha, vaid rõõmu. On võimalik, et õpilased tundsid väljendi tähendust hästi ning oskasid selle seostada sobiva emotsiooniga. See näitab, et vastajad mõistsid olukorra emotsionaalset tausta ning oskasid välistada sobimatud variandid.

5., kui pimedas metsas midagi liikuma hakkas.

Ootuspärane vastus on fraseologism B "*kananahk oli ihul*", mis tähendab, et keegi tundis hirmu või ehmatusi. Selle valis 29 õpilast, mis näitab, et nad tunnevad väljendit hästi ning oskavad seda sobivas kontekstis kasutada. Üks vastanutest märkis selgituses, et valitud fraseologism on sama tähendusega nagu vene keeles, mis viitab oskusele eri keeltes esinevaid fraseologisme võrrelda. 22 õpilast põhjendasid oma valikut sellega, et selle fraseologismi tähendus seostub negatiivsete emotsioonide, hirmu ja ehmatusiga, mis peegeldab väljendi tähendust väga täpselt. Näiteks "kardan pimedat metsa", "oli hirmus", "inimene nägi midagi metsas ja see hirmutas teda". Üks inimene tunnistas, et ei oska selgitada, kuid valis siiski õige variandi. Teine kirjutas, et see variant tundub sobiv, kuid ei põhjendanud oma mõtet. Neli õpilast ei kirjutanud selgitust, kuid nende vastus oli samuti õige.

Variandi A "*nina oli norgus*", mis näitab, et keegi oli kurb või pettunud, valis 4 õpilast. Üks märkis, et ei tea õiget vastust, aga valis selle, kuna väljendis olid tuttavad sõnad. Kaks inimest arvasid ekslikult, et see väljend tähendab hirmu ja ärevust. Neljas ei andnud mingit selgitust.

Variandi C "*punastasin kõrvuni*", mis tähendab, et keegi tundis piinlikkust või oli häbelik, valisid kaks õpilast. Esimene kirjutas, et inimene tunneb stressi ja sellepärast punastab. Ta seostas punastamise stressi või ärevusega, mis iseenesest pole vale mõttekäik, sest inimesed võivad punastamist tajuda kui üldist kehalist reaktsiooni tugevale emotsioonile. Teine märkis, et ei tea tähendust, aga valis selle, mis tundus õige. See näitab, et valik tugines intuitsioonile, mitte teadlikule arusaamisele fraseologismist.

6. Mulle ei meeldi hambaarsti juures käia. Kui ma tema juurde lähen, siis

Sobiv variant A "*põlved lähevad nõrgaks*", mis näitab hirmutunnet, kirjeldades keha reaktsiooni hirmule, valiti 32-õpilase poolt, mis on väga hea tulemus ja näitab, et õpilased tunnevad fraseologismi hästi. 28 neist märkisid oma selgitustes, et inimene tunneb hirmu arsti ees, on närvis või mures, mis vastab täpselt selle väljendi tähendusele. Selgituste seas olid sellised vastused nagu „väga kardab“, „muretseb“, „tal oli hirm“. 4 õpilast ei lisanud selgitust, kuid nende vastus oli õige, mistõttu ei saa valiku põhjuse kohta midagi väita.

Variandi B “*kivi langeb südame pealt*”, mis tähendab, et pärast muret tuleneb kergendustunne, valis üks õpilane. Ta kirjutas, et inimene kardab nii tugevalt, et ei suuda normaalselt hingata. Tõenäoliselt seostas õpilane sõna “süda” fraasis hingamisega ja jõudis järelduseni, et stressi tõttu võib tekkida hingamisraskus. Õpilane sai aru, et kontekstis tuleb kasutada negatiivse tähendusega fraseologismi, kuid ta valis vale.

Üks õpilane valis C variandi “*silmad on häbi täis*”, mis tähendab, et keegi tunneb suurt piinlikkust. Ta selgitas, et inimene kartis arsti ja hakkas nutma. Tõenäoliselt märkas ta sõnu “silmad” ja “täis” ning arvas, et see on seotus pisaratega, kuid tõlgendas fraasi valesti. Tegelikult viitab see väljend häbitundele, mitte hirmule.

Veel üks õpilane valis korraka kaks varianti A ja C, kirjutades, et mõlemad väljendavad hirmu. Tuleb siiski märkida, et variant A sobib konteksti, samas kui variant C ei ole siin asjakohane. Õpilane sai aru, et peab olema negatiivse tähendusega fraseologism ja valis isegi õige vastuse, kuid lisas sellele vale variandi.

7. Kui olete hädas, ärge

Sobiv vastus on variant C “*heitke meelt*”, mis tähendab, et inimene kaotab lootuse või usalduse. Selle valis ainult 8 õpilast. Need vastajad märkisid oma selgitustes, et see fraseologism tähendab “mitte alla andma, mitte kaotada lootust, mitte sattuda paanikasse”, mis on täpne ja korrektne tõlgendus. Üks vastaja kirjutas, et teised variandid ei sobi lausesse, mis näitab tema oskust analüüsida konteksti, võrrelda variante ja teha järeldusi.

Variandi B “*irvitage hambaid*”, mis tähendab, et keegi naeratab pilkavalt või pahatahtlikult, valis 15 õpilast. Nende seas on neli õpilast, kes ei andnud mingit selgitust, ning üks õpilane, kes joonistas kurva emotikoni, tõenäoliselt viidates, et ta ei tea vastust. 6 inimest pööras tähelepanu sõnale “hambaid” ja kirjutas, et halb tunne või stress mõjutab hambaid. Näiteks “see on vastik tunne”, “kui inimene on hädas, siis ta närveerib ja võib olla midagi hambadega seotud”. Võimalik, et nad pidasid silmas fraasi “hambaid kiristama”, mis tõepoolest seostub stressi või pingega, kuid ei ole siin õige vastus. 4 õpilast kirjutasid, et raskes olukorras ei tohi paanikasse sattuda ja peab olema julge. Tundub, et nad mõistsid lause üldist tähendust õigesti, kuid ei tundnud fraseologismide täpseid tähendusi.

Variandi A "*minge näost punaseks*", mis tähendab, et keegi häbeneb, valisid 12 õpilast. 6 vastajat märkisid, et nad ei tea õiget vastust ja valisid selle juhuslikult. 3 õpilast kirjutasid, et ei tohiks häbeneda, kui oled raskes olukorras. 2 õpilast märkis, et ei peaks oma tundeid näitama. Need selgitused viitavad pinnapealsele arusaamisele fraasist, mis tegelikult viitab häbitundele, mitte julguse puudumisele.

8. Ootamatult vana sõpra kohates

Sobiv vastus on fraseologism "*jäi mu suu lahti*" (variant C), mis tähendab, et keegi oli väga üllatunud ja ei suutnud sõnagi öelda selles olukorras. Selle valis 31 õpilast, mis on väga hea tulemus ja näitab, et õpilased mõistavad fraseologismi tähendust ning oskavad seda kontekstis kasutada. 3 õpilast ei kirjutanud oma valikule selgitust, kuid vastasid õigesti. Veel kolm õpilast märkisid, et valisid selle variandi, kuna see tundub loogiline ja sobiv. Ülejäänud 25 õpilast kirjutasid, et inimene oli üllatunud, meeldivalt šokeeritud või koges ootamatult emotsiooni, mis täpselt näitab fraasi tähendust. Näiteks: „oli tore teda näha“, „see oli ootamatult, ei olnud sõnu“, „üllatanud“, „oled väga rõõm ja tahad temaga rääkida“.

Variandi A "*krimpsutasin nägu*" valisid 3 õpilast. Esimene õpilane arvas, et väljend tähendab näoviguri tegemist, mis on tähendusele lähedal, kuid ei sobi konteksti. Teine õpilane märkis, et muud variandid ei sobinud, mis viitab sellele, et ta lähtus välistamismeetodist, mitte teadmisest. Kolmas kirjutas, et see fraseologism tähendab tema arvates "sõpra rõõmuga ootama". See näitab, et õpilane tajus, et olukord on positiivne, kuid ei tundnud fraasi tegelikku tähendust.

Variandi B "*läksin endast välja*", mis tähendab, et keegi sai väga kurjaks või vihaseks, valis 1 õpilane. Ta põhjendas oma valikut sellega, et see fraseologism väljendab rõõmu. See näitab, et õpilane mõistis olukorra positiivset emotsionaalset konteksti, kuid ei osanud valida sobivat fraasi, tõenäoliselt võimetuse tõttu mõista selle tähendust.

9. Ma olen nii õnnelik ja, kui lähedased on terved.

Ootuspärane vastus on variant A "*mu süda laulab*", mis tähendab, et inimene tunneb suurt rõõmu, õnne ja sisemist rahu. Selle variandi valisid kõik küsitluses osalenud, mis näitab, et õpilased

mõistsid hästi nii lause konteksti kui ka fraseologismi tähendust. 6 õpilast ei kirjutanud vastusele selgitust, kuid nende valik oli õige. Ülejäänud 29 õpilast kirjutasid selgitused, kus esinesid väljendid nagu “õnnetunne”, “rahulikkus”, “hea tuju”, “rõõm”. Näiteks “mu süda laulab = olen õnnelik“, „nii hästi on“, „hea tuju, kui kõik sugulased on terved“, „suur õnn“. Kõik need põhjendused peegeldavad täpselt fraseologismi tähendust ja sobivad emotsionaalselt lause konteksti.

Varianti B “*mu kops läheb üle maksa*”, mis tähendab, et inimene vihastab väga tugevalt, ei valinud mitte üksi vastaja. Tõenäoliselt oli see väljend õpilastele kas tundmatu või konteksti ilmselgelt sobimatu, kuna lauses räägitakse rõõmust, mitte vihast.

Varianti C “*kortsutan kulmu*”, mis tähendab, et keegi näitab rahulolematust või muret, ei valinud samuti keegi. See viitab sellele, et õpilased mõistsid õigesti lause üldist positiivset tooni ja tajusid, et kasutatav fraseologism peab väljendama positiivset emotsiooni.

Õpilased mõistsid hästi lause sisu ja konteksti, kus räägitakse rõõmust ja lähedaste tervisest, ning suutsid välistada negatiivse tähendusega väljendid.

10. Kodutuid loomi nähes.....

Sobiv variant C “*läheb süda raskeks*”, mis tähendab, et inimene tunneb kurbust, kaastunnet või muret, valiti kõigi küsitluse osalejate poolt. See on väga hea tulemus, mis näitab, et õpilased mõistavad hästi nii fraseologismi tähendust kui ka lause emotsionaalset konteksti. 28 õpilast kirjutasid selgituseks, et fraseologism tähendab ebameeldivat tunnet, kurbust, abitust aidata loomi või südamevalu kodutuid loomi nähes. Selgituste seas olid sellised vastused nagu „kurb tunne“, „on kurb seda näha“, „sest on kahju näha kodutuid loomi“. Kõik need põhjendused peegeldavad täpselt väljendi tähendust ja sobivad olukorra emotsiooniga. Üks õpilane kirjutas, et see variant tundub sobiv, ilma täiendava selgituseta. Kuid seegi näitab, et ta tunneb olukorra üldist mõtet ja oskab seostada sobiva fraseologismi negatiivse emotsionaalse värvinguga. 6 õpilast ei kirjutanud selgitust, kuid nende vastus oli õige.

Varianti A “*mu süda laulab*”, mis tähendab suurt rõõmu ja sisemist rahu, ei valinud üksi õpilane. See kinnitab, et õpilased suudavad eristada fraseologismide emotsionaalset varjundit ja mõistavad, et antud kontekstis ei sobi rõõmu tähendust kandev väljend.

Varianti B “*irvitan hambaid*”, mis tähendab, et keegi naerab kellegi üle halvustavalt, ei valinud samuti keegi. See näitab, et õpilased oskavad välistada ilmselgelt sobimatud vastused ja vältida tõlgendusvigu.

11. Metsas hundiga kohtudes.....

Ootuspärane vastus A “*tardub veri soontes*” tähendab, et inimene tunneb tugevat hirmu või šokki. Selle vastuse valis 33 õpilast. See näitab, et enamik vastanutest mõistis lause emotsionaalset konteksti ning oskas sobitada selle õige fraseologismiga. 2 õpilast kirjutasid, et nad ei oska oma valikut põhjendada, ning 8 õpilast ei andnud üldse selgitust. See võib viidata kahele võimalikule põhjusele:

1. Valik tehti intuitsioonile toetudes või juhuslikult
2. Õpilased olid fraseologismi tähenduses kindlad ega pidanud vajalikuks seda lahti seletada. Ülejäänud vastajad andsid täpseid selgitusi, viidates olukorrale kui ehmatavale, hirmutavale, stressirohkele või ootamatule, mis vastab väljendi sisule. Näiteks: “ei liigu hirmu pärast”, “tugev hirm”, organismi reaktsioon hirmule”, “väga ebameeldiv, ootamatu kohtumine”. Üks õpilane põhjendas oma valikut sellega, et “tõuseb vererõhk”. Kuigi see ei ole fraseologismi otsene tähendus, on see füsioloogiliselt seotud hirmureaktsiooniga. See näitab, et õpilane tajus olukorda emotsionaalset õigesti, kuid ei osanud seda väljendada. Veel üks vastaja märkis, et sama fraseologism esineb ka vene keeles. See näitab, et õpilane oskab luua keelelisi seoseid ja võrrelda kaht keelt.

Varianti B “*läheb süda kergemaks*” tähendab, et inimene tunneb kergendust, kui midagi halba ei juhtunud või olukord lahenes. Selle valis üks õpilane. Oma põhjenduses viitas ta sellele, et väljend seondub hirmutundega. See näitab, et õpilane tajus õigesti, et olukord on negatiivne, kuid ei tundnud fraasi täpset tähendust, mistõttu valik on ebasobiv.

Variandi C “*naeran endale habemesse*”, mis tähendab, et keegi irvitab salaja, valis samuti üks õpilane. Ta kirjutas, et peab seda valikut õigeaks, kuid ei põhjendanud oma arvamust.

Esimese ülesande vastuste analüüsi kokkuvõte

Uurimistulemusest selgus, et õpilaste üldine teadlikkus fraseologismidest on kõrge. Kõigis ülesannetes valis enam kui 70% vastanutest õige fraseologismi, mis viitab sellele, et fraseologismid on õpilastele tuntud ja arusaadavad. Paljud õpilased pakkusid ka sisukaid seletusi, mis näitasid, et nad oskavad fraase tõlgendada nii semantiliselt kui ka emotsionaalselt.

Õpilased suutsid edukalt tuvastada lause emotsionaalse tooni ja siduda selle vastava fraseologismiga. Sageli suudavad nad fraseologismi sobivust hinnata mitte ainult sõnaliselt, vaid ka konteksti põhjal.

Kõige paremini tunti fraseologisme, mida pidi kasutama 9. ja 10. lauses. Need on „*mu süda laulab*“ ja „*süda läheb raskeks*”.

Põhjenduste tasandil on näha, et paljud õpilased ei piirdunud fraasi sõnalise seletusega, vaid viitasid ka selle emotsionaalsele varjundile. Näiteks põhjendused nagu “ta tundis hirmu”, “see väljendab rõõmu, sest eksam on sooritatud” jms näitavad, et vastajad seostasid fraseologismi kasutust eluliste kogemustega.

Siiski esines ka eksimusi. Valesid valikuid tehti kahel põhjusel:

1. Fraseologismi tähendust ei tuntud täpselt ja valik tehti tuttavlike sõnade järgi. Seda näiteks fraseologismides nagu „*nina oli norgus*”.
2. Emotsionaalset tähendust tõlgendati valesti, nt positiivne fraas valiti negatiivses kontekstis või vastupidi. Näiteks “*süda läheb kergemaks*”.

Osa vastuseid põhines intuitsioonil või keeleassotsiatsiooni vene keelega, mida mõned õpilased ka ise märkasid. See keeltevaheline mõju on oluline aspekt mitmekeelsest keelekeskkonnast pärit õppijate puhul. Mõnel juhul aitas see õige tähenduse leidmisele kaasa, mõnel juhul aga tekitas tähendussegadust.

Lisaks väärib märkimist, et 4 vastajat (umbes 15%) ei pakkunud oma valikule seletust, kuigi nende vastus oli õige.

Kõige nõrgem tulemus ilmnas küsimuses “Kui olete hädas, ärge.....”, kus ainult 8 õpilast valisid õige fraasi “*hetke meelt*”. See viitab, et vähemkasutatavad fraseologismid ei pruugi olla õppijate aktiivses sõnavaras või neile üldse tuttavad.

Samal ajal oli kõige tuttavam fraseologism küsimuses “Ma olen nii õnnelik ja, kui lähedased on terved.”, kus kõik õpilased valisid fraasi “*mu süda laulab*”.

Käesoleva ülesande analüüs võimaldab tõmmata paralleele Rita Mesi bakalaureusetöö tulemustega. Rita Mesi (2016) väitel osutuvad mõistmisel eriti keeruliseks fraseologismid, mis kirjeldavad sisemisi seisundeid või kasutavad metafoorselt kujundit, näiteks „*nina oli norgus*“.

Allpool on esitatud tabel (Tabel 1), mis sisaldab küsimuse numbrit, õiget vastusevarianti ning nende õpilaste arvu, kes mingi variandi valis.

Küsimus number 6 on tähistatud märgiga”*”, mis viitab sellele, et üks õpilane valis 2 vastusevarianti.

Tabel 1. Esimeses ülesandes valitud vastused

Lause number	Õige vastus	Variant A	Variant B	Variant C
1	A	34	0	1
2	B	4	27	4
3	C	4	1	30
4	C	5	0	30
5	B	4	29	2
6*	A	32	2	2
7	C	12	15	8
8	C	3	1	31
9	A	35	0	0
10	C	0	0	35
11	A	33	1	1

3.2 Teise ülesande vastuste analüüs

Teise ülesande eesmärk oli hinnata vene emakeelega õpilaste oskust ära tunda ja mõista eesti keele fraseologisme, samuti uurida nende tegelikku kasutust kõnes. Õpilased pidid valima sobiva tähenduse iga fraseologismi juurde ning märkima, kui sageli nad antud väljendit kasutavad.

Järgnevalt käsitletakse teises ülesandes antud vastuseid.

Ülesanne 2.

1. Endale habemesse naerma

Sobiv variant on B “kahjurõõmsalt naerma“. Selle valis 21 õpilast, mis näitab, et õpilastel on üsna hea arusaam selle fraseologismi tähendusest. Nendest vastajatest 3 õpilast märkisid, et kasutavad seda väljendit harva, veel 2 õpilast kasutavad seda pigem harva. Ülejäänud 16 õpilast ütlesid, et nad ei kasuta seda üldse. See näitab, et kuigi nad mõistavad väljendi tähendust ja suudavad selle ära tunda, ei kuulu see aktiivsesse kasutusse. Seega võib öelda, et see fraseologism on õpilaste passiivses sõnavaras.

Variandi A “kellegi üle naerma” valisid 8 õpilast. 7 ütlesid, et nad ei kasuta seda väljendit. 1 õpilane märkis, et kasutab seda harva. See viitab, et osa õpilasi, kes valisid selle vastuse, ei lähtunud kindlast teadmisesest fraseologismi tähenduse kohta.

Variandi C “kõvasti nalja üle naerma” valisid 6 õpilast. Üks õpilane kirjutas, et kasutab seda sageli. Teine märkis, et kasutab seda mõnikord. On huvitav, et mõned õpilased, kes valisid vale vastuse, väidavad, et nad kasutavad seda väljendit aktiivselt. See võib viidata valele arusaamale fraseologismi tegelikust tähendusest, või sellele, et neid sõnu kasutatakse üldisema tähendusega, mitte kui kindlat kujundlikku väljendit.

2. Lakke hüppama

Sobiv vastus on C “suurt rõõmu tundma”. See fraseologism väljendab tugevat positiivset emotsiooni, erinevalt teistest vastusevariantidest, mis viitavad negatiivsetele emotsioonidele. Selle variandi valis 32 õpilast, mis on väga hea tulemus ja näitab, et õpilased tunnevad fraseologismi tähendust ning mõistavad selle emotsionaalset varjundit. Väljendi kasutamise sageduse osas jaotusid vastused järgmiselt: 13 õpilast märkisid, et ei kasuta seda üldse, 5 õpilast kasutavad harva,

8 vastasid “pigem harva”, 4 kasutavad seda mõnikord ja 2 õpilast - sageli. See näitab, et kuigi väljendi tähendus on arusaadav, ei kasuta suurem osa vastanuist seda aktiivselt igapäevases elus, vaid see kuulub pigem passiivsesse sõnavarasse.

Variandi A “kedagi ehmatama” valis 2 õpilast, kes mõlemad kirjutasid, et nad ei kasuta seda väljendit.

Variandi B “vihaseks saama” valis 1 õpilane, kes samuti ei kasuta seda.

3. Endast välja minema

Ootuspärane vastus on B “tugevasti ärrituma”. Seda fraseologismi kasutatakse olukordades, kus inimene ärritub stressi või pahameele tõttu. Variandi B valis 32 õpilast, mis näitab, et enamik õpilastest tunnevad selle väljendi tähendust ning oskavad seda õigesti konteksti sobitada. 5 õpilast märkisid, et nad ei kasuta seda väljendit. 10 õpilast kirjutas, et kasutavad seda harva, mis näitab, et väljend on neile tuttav, kuid igapäevases kõnes pigem passiivses kasutuses. 5 õpilast märkisid, et kasutavad seda pigem harva, mis viitab samuti harvale, kuid võimalikule kasutusele. 9 õpilast vastasid siiski, et kasutavad seda mõnikord, mis viitab, et fraseologism kuulub nende aktiivsesse sõnavarasse ja seda kasutatakse sobivates olukordades. 2 õpilast märkisid, et kasutavad sageli.

Variandi A “üllatuma” valis 2 õpilast, kes märkisid, et ei kasuta seda. Tõenäoliselt segasid nad fraseologismi tähenduse ära ootamatu üllatusega, teadmata selle tegelikku sisu.

Variandi C “piinlikkust tundma” valis 1 õpilane, kes samuti ei kasuta seda väljendit. See võib viidata, et fraseologismi tähendus ei ole talle piisavalt tuttav.

4. Südant kergendama

Sobiv vastus on C “muret leevendama”. Selle variandi valis 34 õpilast, mis näitab, et enamik õpilastest mõistavad selle fraseologismi tähendust ja oskavad seda õigesti konteksti seada. 15 õpilast märkisid, et ei kasuta seda väljendit. 7 inimest kasutavad seda harva, 4 õpilast vastasid “pigem harva”. 7 õpilast valisid vastuse, et kasutavad seda mõnikord. 5 märkisid, et kasutavad sageli, mis on ka hea näitaja aktiivse kasutuse kohta igapäevases kõnes.

Variandi A “vihane olema”, mis väljendab negatiivset emotsiooni, valis 1 õpilane, kes ei kasuta seda fraseologismi. See võib viidata sellele, et kui õpilane ei tunne fraasi tähendust, ei oska ta hinnata selle kasutussagedust.

Varianti B “kartma hakkama” ei valinud keegi.

5. Silmi maha lööma

Ootuspärane vastus on variant B “piinlikkust tundma”, mis tähendab häbi, mille tõttu inimene väldib silmsidet. Selle variandi valis 19 õpilast, mis näitab, et õpilastel on üsna hea arusaam selle fraseologismi tähendusest. Kuid 18 neist märkisid, et nad ei kasuta seda väljendit, ning ainult 1 õpilane märkis, et kasutab seda harva. Sellest võib järeldada, et kuigi õpilased tunnevad fraasi tähendust, kuulub see enamasti nende passiivsesse sõnavarasse. Nad tunnevad ära ja mõistavad seda, kuid ei kasuta aktiivselt oma kõnes.

Variandi A “igavust tundma” valis 10 õpilast, kuigi see ei vasta fraseologismi “silmi maha lööma” tähendusele. 7 õpilast vastas, et ei kasuta seda väljendit. 3 õpilast märkisid, et kasutavad harva, pigem harva või mõnikord. See viitab, et fraseologismi tähendus ei ole nende jaoks selge.

Variandi C “vihaseks saama” valis 6 õpilast, kellest 3 märkisid, et nad ei kasuta seda fraseologismi. Ülejäänud 3 kirjutasid, et kasutavad harva, pigem harva ja mõnikord.

6. Nagu vasikas uut väravat vahtima

Sobiv vastus on variant A “arusaamatuses, juhmilt vaatama”, mis tähendab, et inimene vaatab segaduses, ei mõista olukorda. Selle variandi valis 24 õpilast, mis näitab, et õpilased tunnevad selle fraseologismi tähendust hästi. Enamik ehk 20 õpilast märkisid, et nad ei kasuta seda väljendit, 3 kasutavad harva ja 1 õpilane mõnikord. See viitab sellele, et kuigi fraseologism on õpilastele tähenduselt tuttav, ei kuulu see sageli õpilaste aktiivsesse keelekasutusse.

Variant B “kellegi peale kuri olema”, mis väljendab viha või ärritust, valiti 8 korral. Kõik vastanud märkisid, et nad ei kasuta seda fraseologismi, mis võib viidata ebaselgusele tähenduse osas või intuitsioonil põhinevale valikule.

Variand C “väga rõõmsaks muutuma”, mis viitab positiivsele emotsioonile, valiti 3 korda. 2 õpilast vastasid, et nad ei kasuta seda ja 1 õpilane märkis, et kasutab mõnikord. See võib samuti viidata väljendi tähenduse ebatäielikule mõistmisele.

7. Kulmu kortsutama

Ootuspärane vastus on C “rahulolematu olema”. Selle valis 19 õpilast, kellest 15 väitsid, et nad ei kasuta seda fraseologismi, 2 õpilast märkisid, et kasutavad harva ja 2, et kasutavad pigem harva. Seega kuigi õpilased mõistavad fraseologismi tähendust õigesti, kuulub see siiski pigem nende passiivsesse sõnavarasse ja ei esine aktiivselt kõnes.

Variandi A “suurt hirmu tundma” valis 8 õpilast, kellest 5 ei kasuta seda fraseologismi. 3 märkisid, et kasutavad pigem sageli. See võib viidata fraseologismi seostamisele vale tähendusega, sest õpilane seostab väljendit emotsionaalse pingega, mida peetakse hirmuks.

Variandi B “üllatuma” valis samuti 8 õpilast. 2 neist ei kasuta seda fraseologismi, 5 kasutavad harva ja 1 kasutab mõnikord. Need vastused näitavad, et mõned õpilased tõlgendavad väljendit kui reaktsiooni ootamatusele ja täpne tähendus ei ole neile teada.

8. Juukseid püsti ajama

Sobiv variant on C “suurt hirmu tundma”. Selle variandi valis 30 õpilast. Ehkki selle variandi valis palju õpilasi, märkisid 11 õpilast, et nad ei kasuta seda väljendit, 1 õpilane kasutab harva ja 4 kasutavad pigem harva. 3 õpilast kirjutasid, et kasutavad seda mõnikord ja 2 kasutavad sageli. See näitab, et ehkki osa õpilasi kasutab seda mõnikord või sageli, on ülekaalus siiski need vastajad, kes kasutavad harva või üldse mitte.

Variandi A “igavust tundma” valisid 4 õpilast ja kõik märkisid, et nad ei kasuta seda fraseologismi. See võib viidata juhuslikule valikule.

Variandi B “rahul olema” valis 1 õpilane, kes märkis, et kasutab mõnikord.

9. Süda ei anna rahu

Sobiva variandi B “jätkuvalt mures olema” valis 34 õpilast, mis kinnitab fraseologismi üldist mõistmist. Siiski märkis 17 vastanut, et nad ei kasuta seda väljendit oma kõnes. 5 õpilast kirjutasid, et kasutavad seda harva, veel 5 - pigem harva, 4 - mõnikord. Ainult kolm õpilast kasutavad antud fraseologismi sageli. See võib viidata sellele, et kuigi tähendus on arusaadav, jääb aktiivne kasutus piiratud tasemele.

Variandi A “kahjurõõmu tundma” valis üks õpilane, kes märkis, et kasutab seda pigem harva. Varianti C “suurt rõõmu tundma” ei valinud ükski õpilane.

10. Suuri silmi tegema

Ootuspärane vastus on variant C “tugevasti üllatuma”, mille valis 34 õpilast 35-st, mis on suurepärane tulemus. Nii kõrget vastamistäpsust võib seletada sellega, et vene keeles on sarnane fraseologism sama tähendusega. See viitab keeltevahelisele mõtlemisele, kus õpilased võrdlevad kahe keele väljendeid. Samas väitis 17 õpilast, et nad ei kasuta seda fraseologismi igapäevases keeles. 5 õpilast kasutab harva, veel 5 pigem harva. 4 õpilast kasutavad mõnikord ja 3 õpilast sageli. Seega on ülekaalus need õppijad, kes ei kasuta seda fraseologismi või teevad seda harva.

Variandi A “kahjurõõmu tundma” valis 1 õpilane, kes märkis, et ei kasuta seda väljendit. Tõenäoliselt tegi ta valiku mitte täpse tähenduse põhjal, vaid juhuslikult või seostas mõne tuttava sõnaga.

Varianti B “kurbust tundma” ei valinud ükski õpilane.

11. Nägu krimpsutama

Sobiv vastus on variant B “rahulolematust näitama”, mis väljendab negatiivset emotsiooni. Selle valis 26 õpilast, mis näitab suhteliselt head arusaamist nii fraseologismi tähendusest kui ka kontekstist, milles seda kasutatakse. Tõenäoliselt suutsid õpilased analüüsida ka teisi variante, võrrelda nende emotsionaalset tooni ja mõista, et antud juhul on vaja negatiivse tähendusega väljendit. Ülejäänud valikud (A ja C) viitavad rahulikkusele ja üllatusele, mis ei sobinud lause tähendusega. 26-st õpilasest 18 märkisid, et nad ei kasuta seda fraseologismi, 5 kasutavad harva, 2 pigem harva. 1 õpilane kasutab mõnikord.

Variandi A “tugevasti üllatuma” valis 8 õpilast, kellest 5 ei kasuta seda, 1 kasutab harva ja 2 kasutavad pigem harva.

Variandi C “rahul olema” valis 1 õpilane, kes samuti märkis, et ei kasuta seda väljendit. Tõenäoliselt oli see juhuslik valik.

Teise ülesande vastuste analüüsi kokkuvõte

Uurimistulemused näitavad, et fraseologismide tundmine on õpilaste seas suhteliselt hea, kuid aktiivne kasutus jääb märgatavalt tagasihoidlikumaks. Analüüsis vaadeldi 11 fraseologismi, millest 7 olid suure või väga suure äratundmiseprotsendiga (üle 70% õigeid vastuseid), samas kui ainult mõne väljendi puhul ilmnis aktiivne kasutus kõnes.

Kõige paremini tuntud fraseologismid olid “*südan kergendama*” ja “*suuri silmi tegema*”. Mõlemad said 34 õiget vastust 35-st. Samuti valiti kõrge täpsusega vastus fraasidele “*endast välja minema*” (32 õpilast), “*lakke hüppama*” (32 õpilast) ja “*juukseid püsti ajama*” (30 õpilast). Need tulemused näitavad, et emotsionaalselt laetud väljendid, mis on seotud tugeva rõõme, hirmu või ärritusega, on õpilaste seas hästi mõistetavad. Mitmel juhul seostati fraseologismi tähendust vene keelega, milles leidub sarnase tähendusega väljendid, näiteks “*suuri silmi tegema*”.

Samas näitasid õpilaste vastused, et enamik väljenditest kuuluvad passiivsesse sõnavarasse. Näiteks kuigi fraseologismid “*kulmu kortsutama*”, “*silmi maha lööma*”, “*nagu vasikas uut väravat vahtima*” ja “*nägu krimpsutama*” olid semantiliselt valdavalt õigesti tõlgendatud, tunnistas enamus vastanutest, et nad ei kasuta neid väljendeid või kasutavad väga harva. See viitab, et nende väljenditega on õpilased kokku puutunud lugemisel või kuulmisel, kuid mitte kõnepraktikas.

Mõned õpilased valisid vale vastuse põhjendusega, mis näitas, et nad tuginesid üksikutele tuttavatele sõnadele, mitte fraseologismi kui terviku tähendusele. Näiteks seostati “*kulmu kortsutama*” ekslikult hirmu või stressiga, mitte rahulolematusega, või tõlgendati “*silmi maha lööma*” igavuse, mitte piinlikkuse väljendusena.

Kasutamissageduse vastustest selgus, et:

1. Aktiivselt kasutati väheseid fraseologisme, näiteks õppijate sõnul kasutatakse kõige enam “*endast välja minema*”, “*juukseid püsti ajama*” ja “*südan kergendama*”.
2. Enamik väljendeid, isegi hästi äratuntavaid nagu “*lakke hüppama*”, kuulusid valdavalt passiivsesse sõnavarasse.
3. Õpilased tunnetasid hästi, millises emotsionaalses kontekstis tuleb kasutada negatiivset või positiivset väljendit, kuid täpne tähendus jäi mõnikord ebaselgeks.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et kuigi õpilased tunnevad suuremat osa esitatud fraseologismide tähendust hästi, siis nende aktiivne kasutus on piiratud. Üks võimalik selgitus on, et paljud väljendid kuuluvad kirjanduslikku või kujundlikku keelekasutusse, mis ei ole igapäevases suhtluses domineeriv.

Allpool on esitatud tabel (Tabel 2), mis sisaldab fraseologisme, õigesti tähenduse valinud õpilaste arvu, fraseologismide äratundmise määra ja kasutussagedust.

Fraseologismi tuntuse tase on määratud õigesti vastanud õpilaste arvu põhjal. Tuntuse määramiseks kasutati skaalat, kus 0-7 õpilast – väga madal, 8-14 – madal, 15-21 – keskmine, 22-28 – kõrge, 29-35 – väga kõrge.

Kuna õpilased märkisid iga väljendi puhul, kui sageli nad seda kasutavad, siis vastuste jaotuse põhjal määrati valdav kasutussagedus.

Tabel 2. Õigete vastuste arv, tuntuse ja kasutussageduse hinnang.

Fraseologism	Õigesti vastanuid	Tuntuse tase	Kasutussagedus
Endale habemesse naerma	21	keskmine	vähekasutatav
Lakke hüppama	32	väga kõrge	vähekasutatav
Endast välja minema	32	väga kõrge	keskmine
Südant kergendama	34	väga kõrge	keskmine
Silmi maha lööma	19	keskmine	vähekasutatav
Nagu vasikas uut väravat vahtima	24	kõrge	vähekasutatav
Kulmu kortsutama	19	keskmine	vähekasutatav
Juukseid püsti ajama	30	väga kõrge	keskmine
Süda ei anna rahu	34	väga kõrge	keskmine
Suuri silmi tegema	34	väga kõrge	keskmine
Nägu krimpsutama	26	kõrge	vähekasutatav

4. Kokkuvõte

Käesolev bakalaureusetöö keskendus emotsioone ja tundeid väljendavate eesti keele fraseologismide tundmisele ja kasutamisele vene emakeelega gümnaasiumiabiturientide seas. Töö eesmärgiks oli uurida, milline on nende õpilaste suutlikkus ära tunda ja mõista fraseologismide tähendusi kontekstis, kuivõrd nad neid väljendeid aktiivselt kasutavad. Kuna fraseologismid moodustavad olulise osa keele kujundlikkusest ja emotsionaalsest väljendusvõimest, on nende tundmine ja oskuslik kasutamine olulised näitajad keeleoskuse sügavusest.

Uuringu käigus koguti andmed 35 vene emakeelega õpilastelt, kelle eesti keele tase peab vastama B2-tasemele, näitasid mitmeid olulisi mustreid. Esiteks ilmnas, et fraseologismide äratundmine on õpilaste jaoks üldiselt jõukohane, eriti juhul, kui väljendil on tähenduslik vaste nende emakeeles. Näiteks fraseologismid nagu *“süda jäi seisma”*, *“hüppasin lakke”* või *“juukseid püsti ajama”* olid enamusele õpilastest arusaadavad ning nende tähendust suudeti edukalt konteksti põhjal määratleda. Need väljendid omavad ka vene keeles üsna sarnaseid vasteid, mis võimaldab õppijal seostada uut infot juba olemasolevate teadmistega.

Siiski ei tähenda fraseologismi mõistmine selle aktiivset kasutamist. Uuringus tuli selgelt välja, et passiivne äratundmine on märksa sagedasem kui aktiivne keelekasutus. Paljud vastajad, kes suutsid õigesti määratleda fraasi tähenduse, tunnistasid samas, et nad ise ei kasuta seda väljendit oma kõnes. Selline olukord osutab sellele, et fraseologismid kuuluvad küll õppijate passiivsesse sõnavarasse, kuid nende lõimumine aktiivsesse keelekasutuse ei ole veel toimunud.

Õpilaste vastustest selgus, et enim segadust tekitasid need fraseologismid, mille kujundlik tähendus ei olnud ilma eelneva keelekogemuseta arusaadav. Näiteks väljendid nagu *“irvitama hambaid”* või *“läksin veriseks”* osutusid raskesti mõistetavaks, kuna nende tähendus ei tulene otseselt üksikute sõnade tähendusest. Selliste fraaside tõlgendamisel kaldusid õpilased toetuma üksikule tuttavale sõnale, püüdes tähendust konteksti kaudu oletada, mis viis sageli ebatäpsete või valede vastuseni. See näitab, et fraseologismide õppimine vajab rohkem kui pelgalt sõnavara tundmist. See nõuab sügavamalt keelelist teadlikkust ning oskust mõista keele kujundlikkust.

Fraseologismide kasutussageduse kohta kogutud andmed näitasid samuti, et ainult väga vähesed väljendid on jõudnud õpilaste aktiivsesse keelekasutusse. Enamasti kasutati aktiivselt fraase nagu *“mu süda laulab”* ja *“läksin endast välja”*, ning sedagi pigem harva või mõnikord. Ülejäänud fraseologismide puhul domineerisid vastused nagu *“ei kasuta”* või *“väga harva”*. See viitab sellele, et emotsionaalseid väljendeid ei julgeta või ei osata igapäevastes olukordades spontaanselt kasutada.

Lõppkokkuvõttes võib öelda, et vene emakeelega gümnaasisti jaoks ei ole fraseologismide iseenesest ületamatu raskus, eriti kui on olemas sarnane vaste vene keeles või piisav keeleline

kontekst. Küll aga vajab nende väljendite aktiivne kasutamine teadlikku arendamist, korduvat praktikat ja julgustust keelekeskkonnas. Töö tulemused kinnitavad, et fraseologismide õpetamisel on vaja rohkem tähelepanu pöörata praktilisele rakendamisele.

Edasised uuringud võiksid keskenduda fraseologismide õpetamismetoodika väljatöötamisele või sobivate õppematerjalide koostamisele. Nii saab tagada, et fraseologismid ei jää pelgalt passiivseks teadmisteks, vaid muutuvad loomulikuks osaks õppija aktiivsest keelekasutusest.

Kasutatud kirjandus

1. Annik, S., Maisla, D. 2001. Eesti keele fraseoloogia (P2NC.00.582) <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/8e3d781a-2d20-436f-bd58-1fdd5099251d/content> Vaadatud 01.05.2025
2. Baran, Anneli 2004. Fraseoloogilistest liitnimisõnadest. Mäetagused 27. Tartu.
3. Baran, Anneli 2008. Fraseologismide semantilise teisititõlgendamise võimalikkusest. Eesti Rakenduslingvistika Aastaraamat 4.
4. Baran, Anneli 2010. Sooline aspekt eesti fraseoloogias. Ariadne Lõng 2010. Eesti naisuurimus-ja teabekeskus.
5. Ereht jt = Ereht, M., Ereht, T., Ross, K. 2020. Eesti keele käsiraamat. Tallinn: Eesti Keele Instituut. EKSA.
6. Eesti Entsüklopeedia 2012. <http://entsyklopeedia.ee/> Vaadatud 20.05.2025
7. Euroopa Keeleoskuse Raamdokument 2007. Haridus- ja Teadusministeerium, Tartu. https://harno.ee/sites/default/files/documents/2021-06/euroopa_keeleskuse_raamdokument.pdf Vaadatud 20.04.2025
8. Hakimova, Sadikat = Хакимова, Садикат 2021. Фразеология как отражение культуры. Scientific Journal Impact Factor.
9. Mesi, Rita 2016. Kuidas mõista fraseologisme. Kujundkeele õpetamine 5.-9. klassis. Bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool.
10. Oleinik, Roman = Олейник, Роман 2012. К вопросу о фразеологических единицах с универсальным и исключительным значениями. Филология и искусствоведение.
11. Roosve, Anton 2013. Süda ja aju(d) eesti ja vene keele fraseoloogias. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikooli Narva kolledž.
12. Sell, Merily 2018. Eestikeelsete fraseologismide mõistmine vene emakeelega inimeste seas. Bakalaureusetöö. Tallinn: Tallinna Ülikool. ETERA.
13. Vakk, Feliks 1970. Suured ninad murdsid päid... Kirjastus „Valgus“. Tallinn.
14. Õim, Aasta 2001. Mööda eesti fraseologiamastikku liikudes. Oma keel number 2. Sügis 2001.

15. Õim, Asta 2018. Kuidas tekivad ja muutuvad fraseologismid. Oma keel number 37. Sügis 2018.
16. Õim, A., Õim, K. 2019. Lähtekohti eesti fraseoloogia käsitlemiseks. EKSA. Tallinn.
17. Õim K., Õim A. 2014. Eesti fraseologismide leksikaalsest varieerumisest. Emakeele Seltsi aastaraamat. Teaduste Akadeemia Kirjastus.
18. Õim, Asta 2017. Kujundsõnast eesti fraseoloogias. Mäetagused 69. Tartu.

Summary

Phraseologisms expressing emotions and feelings in the use of Russian-speaking students learning Estonian.

The topic of this Bachelor's thesis is idiomatic expressions conveying emotions and feelings in the Estonian language as used by students whose native language is Russian and who are learning Estonian as a second language. The work focused on the knowledge and skills of 12th-grade students in recognizing and using idioms. The aim of the study was to determine how well students understand the meanings of these expressions, whether they can use them in context, and what difficulties they may encounter when choosing an idiom.

As part of the research, the author designed a questionnaire that included two types of tasks: selecting the appropriate idiom and explaining the choice, as well as evaluating how frequently the expression is used in real life. The survey involved 35 12th-grade students studying Estonian as a second language.

The analysis of the results showed that most students are able to correctly determine the meaning of an idiom in context, especially when a similar expression exists in their native language. However, active use of idioms proved to be more challenging. Many students stated that they "have heard it but don't use it" or "cannot explain their choice". This indicates that idioms are often part of students' passive vocabulary but are not integrated into their everyday language use.

Lisa 1

Küsitlus

Tartu Ülikool, 2024

Mariya Petrova

pettrova.mariya@gmail.com

Küsitlus on koostatud bakalaureusetöö raames ja selle teemaks on fraseoloogilised üksused.

Küsitlus on anonüümne ja osalejate vastuseid kasutatakse selleks, et selgitada välja fraseologismide tähenduse tundmine gümnaasiumiõpilaste hulgas, kelle emakeeleks ei ole eesti keel.

Laused põhinevad Anne Rometi eesti-vene fraseoloogia käsiraamatus esitatud fraseoloogilistel üksustel, mis on seotud **tunnete ja emotsioonidega**.

Teie vanus:

Teie sugu:

Mitu aastat olete eesti keelt õppinud:

Teie emakeel:

Ülesanne 1.

Tõmmake õigele vastusele ring ümber ja selgitage lühidalt, miks see Teie arvates on õige.

1. Kui õpetaja ootamatult mind tahvli juurde kutsus,, sest ma ei olnud tunniks valmis.

- a. jäi minu süda seisma
- b. olin nagu seitsmendas taevas
- c. jäi minu süda rahule

Selgitus:

2. Meeskond lõpetas projekti ennetähtaegselt ja tulemusega rahul olev juht.....

- a. naeris habemesse
- b. hõõrus käsi
- c. läks veriseks

Selgitus:

3. Pidev autoga ummikutes istumine.....

- a. kulutab mu närve
- b. kergendab südant
- c. ajab hirmu peale

Selgitus:

4. Kui sain teada, et olin sooritanud raske eksami,..... a. oli

süda saapasääres

- b. läksin veriseks
- c. hüppasin lakke

Selgitus:

5. , kui pimedas metsas midagi liikuma hakkas.

- a. Nina oli norgus
- b. Kananahk oli ihul
- c. Punastasin kõrvuni

Selgitus:

6. Mulle ei meeldi hambaarsti juures käia. Kui ma tema juurde lähen, siis..... a.

põlved lähevad nõrgaks

- b. kivi langeb südame pealt
- c. silmad on häbi täis

Selgitus:

7. Kui olete hädas, ärge.....

- a. minge näost punaseks
- b. irvitage hambaid
- c. heitke meelt

Selgitus:

8. Ootamatult vana sõpra kohates

- a. krimpsutasin nägu
- b. läksin endast välja
- c. jäi mu suu lahti

Selgitus:

9. Ma olen nii õnnelik ja, kui lähedased on terved. a. mu süda laulab

- b. mu kops läheb üle maksa
- c. kortsutan kulmu

Selgitus:

10. Kodutuid loomi nähes.....

- a. mu süda laulab
- b. irvitan hambaid
- c. läheb süda raskeks

Selgitus:

11. Metsas hundiga kohtudes.....

- a. tardub veri soontes
- b. läheb süda kergemaks
- c. naeran endale habemesse

Selgitus:

Ülesanne 2.

Valige väljendile õige tähendus ja märkige see ära.

Palun hinnake iga väljendi järel, kui tihti te seda ise kasutate.

1. Endale habemesse naerma

- a. Kellegi üle naerma
- b. Kahjurõõmsalt naerma
- c. Kõvasti nalja üle naerma

Palun hinnake, kui tihti te seda ise kasutate:

1 2 3 4 5

ei kasuta harva pigem harva mõnikord sageli

2. Lakke hüppama

- a. Kedagi ehmatama
- b. Vihaseks saama
- c. Suurt rõõmu tundma

Palun hinnake, kui tihti te seda ise kasutate:

1 2 3 4 5

ei kasuta harva pigem harva mõnikord sageli

3. Endast välja minema

- a. Üllatuma
- b. Tugevasti ärrituma
- c. Piinlikkust tundma

Palun hinnake, kui tihti te seda ise kasutate:

1 2 3 4 5

ei kasuta harva pigem harva mõnikord sageli

4. Südant kergendama

- a. Vihane olema
- b. Kartma hakkama
- c. Muret leevendama

Palun hinnake, kui tihti te seda ise kasutate:

1 2 3 4 5

ei kasuta harva pigem harva mõnikord sageli

5. Silmi maha lööma

- a. Igavust tundma
- b. Piinlikkust tundma
- c. Vihaseks saama

Palun hinnake, kui tihti te seda ise kasutate:

1 2 3 4 5

ei kasuta harva pigem harva mõnikord sageli

6. Nagu vasikas uut väravat vahtima

- a. Arusaamatuses, juhmilt vaatama
- b. Kellegi peale kuri olema
- c. Väga rõõmsaks muutuma

Palun hinnake, kui tihti te seda ise kasutate:

1 2 3 4 5

ei kasuta harva pigem harva mõnikord sageli

7. Kulmu kortsutama

- a. Suurt hirmu tundma

- b. Üllatuma
- c. Rahulolematu olema

Palun hinnake, kui tihti te seda ise kasutate:

1 2 3 4 5

ei kasuta harva pigem harva mõnikord sageli

8. Juukseid püsti ajama

- a. Igavust tundma
- b. Rahul olema
- c. Suurt hirmu tundma

Palun hinnake, kui tihti te seda ise kasutate:

1 2 3 4 5

ei kasuta harva pigem harva mõnikord sageli

9. Süda ei anna rahu

- a. Kahjurõõmu tundma
- b. Jätkuvalt mures olema
- c. Suurt rõõmu tundma

Palun hinnake, kui tihti te seda ise kasutate:

1 2 3 4 5

ei kasuta harva pigem harva mõnikord sageli

10. Suuri silmi tegema

- a. Kahjurõõmu tundma
- b. Kurbust tundma
- c. Tugevasti üllatuma

Palun hinnake, kui tihti te seda ise kasutate:

1 2 3 4 5

ei kasuta harva pigem harva mõnikord sageli

11. Nägu krimpsutama

- a. Tugevasti üllatuma
- b. Rahulolematust näitama
- c. Rahul olema

Palun hinnake, kui tihti te seda ise kasutate:

1 2 3 4 5

ei kasuta harva pigem harva mõnikord sageli

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Mariya Petrova,

1) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Eesti keele emotsioone ja tundeid väljendavad fraseologismid vene emakeelega õpilaste kasutuses“, mille juhendaja on Maarika Teral, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

2) annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commonsi litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

3) olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

4) kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Mariya Petrova

16.06.2025